

MIGRÁCIÓS SZEMLE

A szélsőséges iszlamista erőszak átrajzolja Afrika biztonsági térképét

Az Africa Center for Strategic Studies (ACSS) nevű kutatóközpont legújabb elemzésében arra hívja fel a figyelmet, hogy a radikális iszlamista csoportok tevékenységéből fakadó erőszakos események Szomáliát, a Száhel-övezetet és a Csád-medencét sújtják leginkább. A szélsőséges erőkhöz köthető támadások száma az elmúlt években rekordokat dönt, amelynek következtében a vizsgált régiók egyes térségeinek biztonsági, gazdasági és társadalmi helyzete egyre kilátástalanabbá válik.

Forrás: Africa Center for Strategic Studies: Spike in Militant Islamist Violence in Africa Underscores Shifting Security Landscape, 2021.

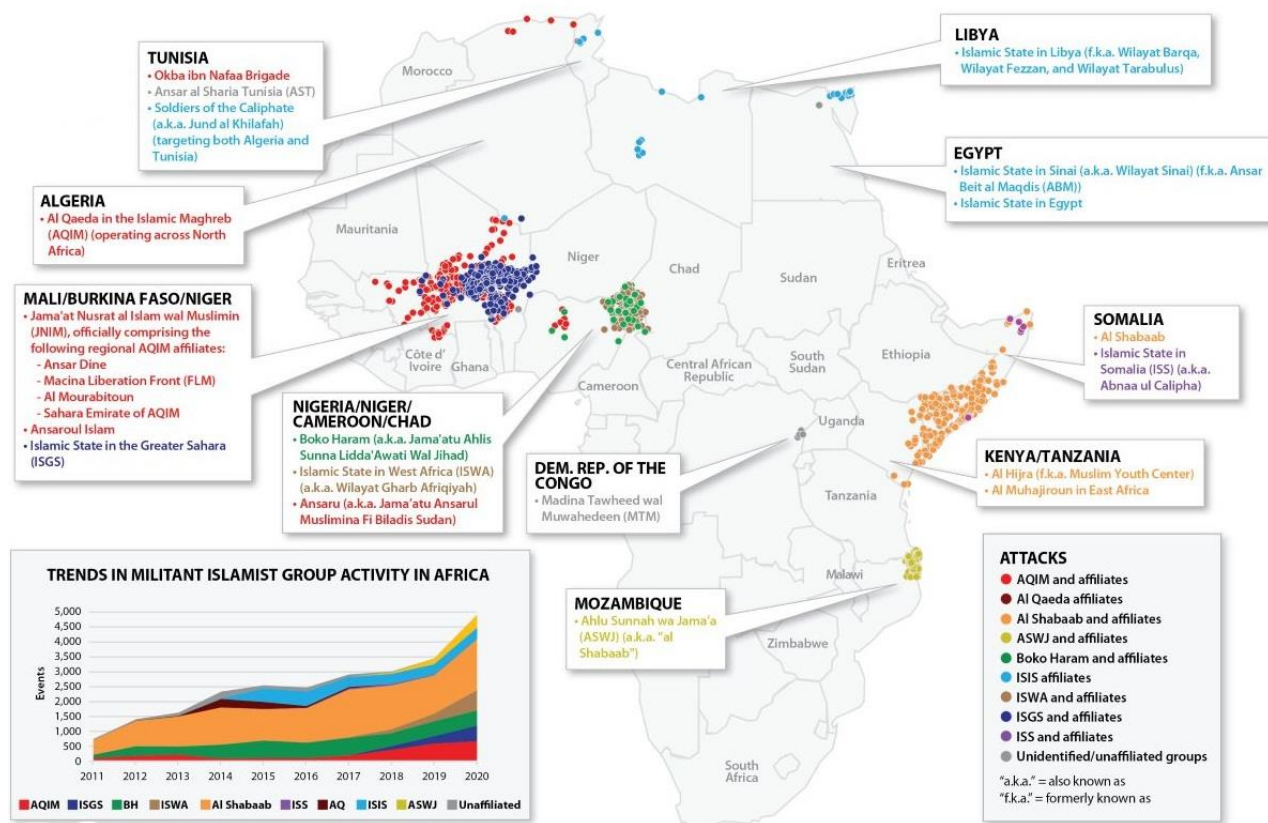
A biztonságpolitikai kérdésekkel foglalkozó kutatóközpont öt országot/térséget vizsgált részletesen: ezek Szomália, a Száhel övezet, a Csád-medence, Mozambik és Egyiptom. A kiadvány szerint az előző évhez képest 2020-ban 43 százalékkal növekedett Afrikában a radikális iszlamista eredetű támadások száma. A különböző fegyveres csoportokhoz köthető 4 958 darab erőszakos esemény rekordnak számít, azonban, ha a trendeket jobban megvizsgáljuk, 2016 óta folyamatos emelkedés tapasztalható.

Dzsihádisták az összeomlás szélén álló válságzónákban

Az Africa Center for Strategic Studies tanulmánya szerint Szomáliában az as-Sabábhöz köthető erőszakos tevékenységek 33 százalékos növekedést mutattak az elmúlt évben – 1 310 eseményről 1 742-re növekedett a számuk 2020-ban. Ez arról tesz tanúbizonyságot, hogy Afrika egyik legellenállóbb militáns iszlamista csoportjáról van szó. 2019-hez képest 47 százalékkal emelkedett a biztonsági erők és a szomáliai dzsihádisták közti összetűzések száma. Ez legfőképp annak köszönhető, hogy a szervezet igyekszik aláásni a választási folyamatot, illetve harmadik félként szítja azt a feszültséget, amely a kiélezett politikai helyzetben a mogadishui szövetségi kormány, illetve a szövetségi tagállamok között tapasztalható. Az arányokat tekintve 2020-ban kevesebb civil áldozat vesztette életét az as-Sabáb miatt, de még így is Szomáliához köthető az afrikai fegyveres iszlamista csoportok kapcsán regisztrált erőszakos események nagyjából 35 százaléka.

A Száhel övezetben (Maliban, Burkina Fasóban, illetve Nyugat-Nigerben) is ugrásszerűen növekedett a szélsőséges csoportokhoz köthető támadások száma: 2020-ban 1 170 regisztrált

esetről lehetett beszélni, amely 44 százalékos növekedés az előző évhez képest. Ebben a térségben szinte az összes dzsihádista eseményért két szervezet felelős: a Macina Liberation Front (FLM – amely a JNIM nevű ernyőszervezet tagja) és az Islamic State of the Greater Sahara (ISGS). A csoportok mintegy 4 122 emberrel végeztek 2020 során, amely 57 százalékos növekedést jelent 2019-hez képest. A Száhelben zajló összecsapások miatt eddig mintegy 1,7 millió ember kényszerült lakóhelyének elhagyására. Az instabil, kiszámíthatatlan helyzet hozzájárul az élelmezés-bizonytalanságának fenntartásához, illetve növekedéséhez – a probléma több mint 3 millió lakost érint Maliban és Burkina Fasóban.

Dzsihádista csoportok támadásainak földrajzi elhelyezkedése Afrikában

Harmadik gócpontként a Csád-medence térségét (Nigéria, Csád, Kamerun, Délkelet-Niger) említi az ACSS jelentése. A szerzők leírják, hogy 2020-ban 60 százalékkal növekedett a régióban elkövetett extrémista szervezetekhez kötődő támadások száma (766 eset 2019-ben, 1 223 eset 2020-ban). A megmozdulások a Boko Haramhoz és egyik kivált ágához, az Islamic State in West Africa (ISWA) szervezethez köthetők. Az utóbbi években a Csád-medencében a radikális iszlamista erőszak fellángolása a nemzeti, regionális és nemzetközi erőkkel folytatott összeütközések egyre intenzívebbé válásának tudható be. Emellett a civilek ellen elkövetett merényletek száma is nőtt mintegy 32 százalékkal 2019-hez képest. A 4 801 regisztrált haláleset azt mutatja, hogy ebben a régióban tevékenykednek Afrika legbrutálisabb fegyveres iszlamista csoportjai. A közel 5 000 főt számláló halálozási adat 45 százalékos

növekedést jelent 2019-hez képest. A 2020-ban bekövetkezett halálesetek 59 százalékát fegyveres harcok okozták. A Csád-tó környékén továbbra is Nigéria maradt az iszlamista csoportok tevékenységének fő helyszíne, ahol a jelentett események több mint fele történt.

A negyedik helyszín Észak-Mozambik, ezen belül is Cabo Delgado tartománya, ahol 2020-ban közel 129 százalékkal több véres támadást hajtottak végre a radikális csoportok, mint 2019-ben (437 jelentett eset). Az események kegyetlenségét jelzi, hogy a támadások több mint kétharmadát civilek ellen követték el. Az elhunytak száma 1 600 főre tehető.

Az utolsó földrajzi egység, amely szintén jelentős a dzsihadista előretörés kapcsán, Egyiptom. 2020-ban 371 erőszakos cselekményt és 574 halálos áldozatot kötnek az Iszlám Állam észak-afrikai testvérszervezetéhez. Az iszlamista csoportok és az egyiptomi fegyveres erők közötti összecsapások javarészt a Sínai-félszigetre koncentrálódnak. Megjegyzendő, annak ellenére, hogy az Iszlám Állam már hét éve próbál Észak-Afrikában terjeszkedni, ez idáig még nem ért el jelentős áttörést a térségben.

Összegzés

A trendek alapján tehát Szomáliában, a Száhelben, a Csád-medence országaiban, illetve Mozambikban tapasztalható a legélénkebb dzsihadista jelenlét. Mindegyik vizsgált válságzónában más és más kontextusban jelennek meg a szélsőséges csoportok. Szerencse a szerencsétlenségben, hogy a szervezetek az egyes társadalmi szövetrendszerekbe illeszkedve eltérő céllal és okok mentén működnek, jelentős részben helyi mozgatórugókból táplálkozva (etnikai ellentétek, egyes társadalmi csoportok marginalizációja stb.). Emiatt, bár a kooperáció jól látszik az egyes mozgalmak között, egyelőre nem lehet az egész kontinensre kiterjedő, monolitikus dzsihadista mozgalomról beszélni.